

L-EMIGRAZZJONI MILL-FONTANA LEJN IN-NAĦA TA' FUQ TAL-EWROPA

Tafu fejn kienet l-aktar destinazzjoni popolari ma' l-emigrant mill-Fontana fl-Ewropa ta' Fuq? F'liema bliet ta' dan il-pajjiż, li darba kien imperu, kienu jgħixu l-akbar komunitajiet ta' nies mill-Fontana? Għaliex għażlu dan il-pajjiż, jew tlett pajjiżi f'pajjiż wiehed?

Il-Fontana raġal tal-Emigranti

Il-Fontana minn dejjem kien raġal mnejn ħargu mijiet minn niesu ifittxu opportunitajiet ta' xogħol u studju, u futur aħjar barra minn xtutna. Fil-fatt f'Għawdex, ir-raġal tal-Fontana għandu fost l-għolara rati ta' emigranti. Li hu żgur hu, li kieku kellhom jirritornaw lura l-emigranti kollha bit-tfal tagħhom żgur li l-Fontana jkollu popolazzjoni ferm akbar minn dik prezenti. L-istess jista' jingħad għan-numru ta' irħula oħra Għawdxin bħalma huma x-Xagħra, n-Nadur, il-Qala, Ta' Kerċem, Ta' Sannat, Għajnsielem u x-Xewkija biex insemmu l-akbar.

L-Emigrazzjoni lejn pajjiżi tal-Ewropa ta' Fuq

Nistgħu ngħidu li l-emigrazzjoni mill-Fontana lejn din in-naħa tal-kontinent Ewropew kienet limitata għal żewġ postijiet; l-Ingilterra jew kif inhi magħrufa r-Renju Unit u n-naħa ta' fuq ta' Franza. Fl-istess zminijiet li seħħet l-emigrazzjoni lejn il-pajjiżi ta' l-Afrika ta' Fuq bħall-Algerija, t-Tuneżija u l-Egittu fil-bidu tas-seklu dsatax, bdiet ukoll l-emigrazzjoni lejn l-Ewropa ta' Fuq minkejja li l-Fontana ma' kienx għadu parroċċa dak iż-żmien.

L-Emigrazzjoni lejn ir-Renju Unit

Ir-Renju Unit jikkonsisti fi tliet pajjiżi maqgħudin flimkien. Dawn huma l-Ingilterra, l-Iskozja u Wales. L-emigrazzjoni lejn dawn il-pajjiżi kien popolari għax il-gzejjer tagħna kienu saru kolonnja Ingliża fl-1800

u hekk infethu ħafna bibien ta' opportunitajiet għal poplu tagħna għax kull Malti u Għawdxi kien sudditu Ingliż bid-drittijiet kollha. B'hekk mhux talli biss kull kolonnja tal-imperu kienet aċċessibli għalina imma talli anke l-istess pajjiż li jmexxi l-Imperu jiġifieri l-Ingilterra, kien pajjiż sinjur fejn kien hemm ħafna opportunitajiet ta' xogħol u studju.

L-emigrazzjoni bil-massa lejn ir-Renju Unit bdiet f'it wara l-aħħar gwerra dinjija. L-istorja tibda meta għadd għmielu ta' Għawdxin u Maltin emigraw lejn għadd ta' bliet-portijiet. Ma dawn l-emigranti ġew oħrajn mill-Fontana u postijiet oħra madwar Għawdex. L-emigrazzjoni minn Malta lejn ir-Renju Unit kompliet tiżdied u fil-fatt mit-3354 mill-pajjiż kollu, li emigraw bejn l-1919 u l-1929 żdiedet għal madwar 14000 sal-1956. Sa l-1974 aktar minn 30,000 Malti u Għawdxi kienu emigraw lejn ir-Renju Unit.

Mhux magħruf kemm kienu l-emigranti li siefru mill-Fontana għaliex ma' hemmx statistika għall-perjodu kollu u l-Fontana kien għadu subborg tal-Belt Victoria. Fis-snin wara t-Tieni Gwerra Dinjija, l-Ingilterra, partikolarment il-Belt kapitali ta' Londra kienet it-tieni l-aktar destinazzjoni importanti għall-emigranti mill-Fontana wara dik ta' l-Awstralja. Mill-arkivji ta' l-applikazzjonijiet tal-passporti li jinsabu fiċ-Ċentru ta' l-Arkivji Nazzjonali *Santo Spirito* fir-Rabat ta' l-Imdina insibu li ħafna nies mill-Fontana emigraw lejn il-bliet-portijiet ta' Cardiff, Londra, Portsmouth,

Southampton, Glasgow, Edinburgh u Lancashire. Illum dawn il-persuni mill-Fontana jinsabu f'kull rokna tar-Renju Unit.

Mit-Triq tal-Għajn jitolqu lejn l-Eġittu, l-Ingilterra u l-Awstralja

Wara li nbena u nfetaħ il-Kanal ta' Swejz faqget il-kriżi politika fl-Eġittu fejn ħafna persuni mill-Fontana spiċċaw emigraw lejn l-Ingilterra u l-Awstralja. Il-maġġoranza ta' dawn l-emigranti kienu żgħażaġħ subien u rġiel li kienu jaħdmu fil-bini ta' dan il-proġett. Skond l-istatistika ppubblikata mid-Dipartiment ta' l-Emigrazzjoni f'Malta (li għalaq fl-1995) bejn is-snin 1946 u l-1956, in-numru ta' Maltin u Għawdxin li emigraw lejn l-Ingilterra kienu jammontaw għal 30,870. Fl-1962 il-Gvern Inġliż permezz ta' liġi ġdida pprova jillimita l-emigrazzjoni minn Malta lejn l-Ingilterra. Pero' din il-liġi rriżultat f'żieda' kbira t'emigranti minn Malta għar-Renju Unit sal-1967. Wara din id-data kien hemm waqa' sostanzjali fin-numru ta' dawk li emigraw. Minn dik is-sena 'l quddiem l-emigrazzjoni lejn l-Ingilterra baqet tonqos u l-emigranti minn ta' Sannat bdew ifittxu pajjiżi oħrajn bħall-Awstralja, l-Istati Uniti u l-Kanada.

Ħafna mill-emigranti mill-Fontana li kienu marru r-Renju Unit spiċċaw emigraw lejn il-pajjiżi li għadni kif semmejt u użaw lill-Ingilterra biex jixtru passaġġ irħis lejn dawn il-pajjiżi fuq l-inizjattiva tagħhom.

L-Emigrazzjoni mill-Fontana lejn Pariġi

Fl-artiklu ta' qabel dan, rajna li l-emigranti mill-Fontana li emigraw lejn it-Tramuntana tal-Mediterran għażlu l-bliet-portijiet ta' Marsilja u Lyon. Matul is-snin 'il ftit emigranti mill-Fontana f'dawn il-bliet integraw sew fis-soċjeta' Franciża u feċċew opportunitajiet godda f'ibliet oħra speċjalment fil-kapitali Franciża Pariġi. Għalkemm in-numru mill-Fontana, Għawdxin u Maltin li emigraw lejn Franza kien wieħed żgħir, illum għandek isib komunita' żgħira f'kull belt li semmejna.

Fl-artiklu li jmiss ser naraw kif persuni mill-Fontana kienu fost il-pijunieri emigranti Għawdxin fil-

kontinent enormi ta' l-Awstralja, "pajjiż li jnixxi l-ħalib u l-għasel u li jinsab fit-tarf tad-dinja," fi kliem missirijietna. Fi kliem ħafna minn ħutna l-emigranti, l-Awstralja kienet l-art tal-ħolm għall-emigranti mill-Fontana u l-Għawdxin li għexu lejn l-aħħar tas-seklu dsattax u l-bidu tas-seklu għoxrin.

Referenzi:

Attard, Lawrence E., *Early Maltese Emigration (1990-1914)*, PEG Ltd., Malta, 1983.

Cauchi, M. N., *Maltese-Migrant Experience*, Gozo Press, Malta, 1999.

L-Arkiviji ta' l-applikazzjonijiet tal-passaporti fiċ-ċentru ta' l-Arkiviji Nazzjonali Santo Spirito, fir-Rabat ta' l-Imdina, Malta (1840-1940).

Xerri, Raymond C., *Gozo in the World and the World in Gozo: a cultural impact of migration and return migration on an island community*, Victoria University, Melbourne, Australia, 2002.